

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA VIẾT VĂN – BÁO CHÍ

Vũ Linh Giang

TÁC PHẨM TỐT NGHIỆP
(KHÓA 11, NĂM 2008 – 2012)

Người hướng dẫn : Khuất Quang Thụy

HÀ NỘI – 2012

Lời cảm ơn

Thưa các thầy cô!

Trên con đường đến trường với những bóng người vội vã, trong số họ không ai biết rằng em đã đi con đường này suốt bốn năm qua. Hạ đến và những chùm hoa phượng nở, tiếng ve kêu râm ran đâu đó. Em bước đi trên con đường đầy xác hoa phượng sau đêm gió, nhặt những cánh phượng rơi tìm kiếm đâu đó mảnh ký ức của bốn năm qua. Và em hiểu thế nào là thời gian.

Trong tâm niệm của riêng em sẽ luôn tồn tại mãi mãi một ngôi trường có tên “Trường viết văn Nguyễn Du”. Em đã học tập ở ngôi trường này 1.460,9688 ngày, có những lúc quay đầu nhìn lại thấy những bước đi trên con đường văn chương này cũng đã chẳng còn ít như ngày đầu tiên mới chân ướt chân ráo vào trường. Ấy vậy mà giờ đây em lại muốn níu giữ những ngày, những giờ phút cuối cùng tại ngôi trường Viết Văn này thật lâu, lâu hơn chút nữa. Tự hào là hai từ khi em nhắc đến trường “Viết văn Nguyễn Du”, trên đất nước Việt Nam này không còn có nơi thứ hai sinh viên được dung dưỡng trong môi trường văn chương như thế.

Từ đáy lòng mình em mong muốn được bày tỏ lòng biết ơn đến thầy, cô và các vị giáo sư, tiến sĩ đã dạy dỗ chúng em nên người. Không chỉ đơn thuần là trang bị kiến thức phục vụ ngành học như những sinh viên khác mà chúng em còn được học ở thầy cô những điều vô cùng thấm thía về cuộc sống. Những trải nghiệm văn chương, điều luôn khiến chúng em cảm thấy thú vị. Đã có khi mong đến trường đến lớp chỉ mong được gặp thầy và cô, để nghe giảng giải về những điều mới mẻ. Chỉ mong được chia sẻ những thể nghiệm văn chương ở những giờ trả bài bởi hơn ai hết chúng em hiểu rõ rằng thầy, cô đến với chúng em bằng tình yêu văn chương đích thực. Và không ngại tiêu đi quỹ thời gian của mình vì những đứa học trò còn khờ dại, đến bên chúng ấm áp như những người bạn - anh chị - hay thậm chí như những người mẹ đáng kính.

Em xin gửi lời cảm ơn chân thành đến nhà văn Khuất Quang Thụy đã nhận xét tận tình từ những tác phẩm truyện ngắn đầu tiên, còn non nớt và chưa sạch nước cặn, cho đến những tác phẩm hiện tại. Bản thân em cũng hiểu đó là những tác phẩm còn chưa được hoàn thiện nhất. Em mong những phần đó sẽ được giáo viên phản biện đưa ra những nhận xét xác đáng nhất, để em có thể nỗ lực hoàn thành tốt tác phẩm của mình.

Lời cuối cùng gửi tới người thầy đã hy sinh rất nhiều cho những đam mê văn học. Em xin ghi nhớ những lời thầy căn dặn : “Không bao giờ được dùng văn chương để mưu sinh”. Em muốn lưu giữ thật lâu bên mình những kỷ niệm về thầy cô, bạn bè. Em muốn giữ thật lâu bên mình những buổi học ngoại khóa thật ấm cúng. Nhưng tất cả chỉ còn được gọi là kỷ niệm. Bởi chỉ mai thôi em sẽ phải bước ra đời. Phải làm quen với những điều lạ lẫm, đối mặt với những khó khăn thử thách mà không có sự nâng đỡ của thầy, cô. Nhưng em sẽ cố gắng hết mình để không phụ niềm tin mà chúng em đã nhận được.

Hà Nội một ngày cuối tháng năm

Sinh Viên: Vũ Linh Giang

Mục Lục

Lời cảm ơn.....	1
<i>Lời Tựa</i>	5
Tác phẩm tốt nghiệp.....	8
Lạc loài	8
<i>Mai</i>	13
<i>Thoát tục</i>	19
Con sông Gốm ngày xưa.....	23
NHẬN XÉT CỦA GIẢNG VIÊN	33

Lời Tựa

Kính thưa các nhà văn, các nhà phê bình văn học, các thầy cô giáo, các bạn sinh viên!

Mỗi con người sinh ra đều đã mang một số phận của riêng mình. Và em nghĩ sự gặp gỡ của mình với văn chương giống như một thứ cơ may lớn nhất mà em nhận được trong suốt cuộc đời mình.

Ngược thời gian trở lại 5 năm trước đây, khi em còn là một sinh viên khoa văn của trường ĐHSP Thái Nguyên. Lúc đó em chỉ là người yêu văn, thích thơ và thích đọc. Em không biết đến ngôi trường có tên “Trường viết văn Nguyễn Du”. Ấy vậy mà giờ đây tâm thế bước ra đời của em không phải với tư cách một giáo viên mà là tâm thế một nhà văn.

Có lẽ cuộc sống của em là những bước ngoặt, luôn luôn thử thách với những điều mới mẻ. Thử nghiệm những khó khăn trong cuộc sống, văn chương là sự phản ánh chân thực nhất cuộc sống thực tại. Mỗi góc ngách trong tâm hồn con người đều sẽ được khám phá ra và truyền tải qua những trang văn. Đó chỉ là điều sớm hay muộn. Và ai sẽ là người tìm ra những góc ngách sâu kín đó. Đối với em quan niệm về lý tưởng viết lách được hoàn thiện theo thời gian. Đầu tiên đó là những tìm tòi về cuộc sống, sau đó là những trải nghiệm của bản thân.

Mỗi tác phẩm viết ra đều sẽ mang dấu ấn của riêng tác giả, chùm truyện ngắn sau gồm 4 truyện, là những điều em đã từng trải qua, là những nơi em đã đến, những số phận con người đã gặp. Có thể mang một chút ám ảnh từ quá khứ nhưng đó là những điều khiến con người ta phải nhìn lại và muốn hướng đến tương lai. Chạm tới sự rung động trong lòng người đọc là điều không phải bất cứ người cầm bút nào cũng có thể làm được, nhưng em muốn cố gắng hết mình vì điều đó. Những nhân vật trong truyện ngắn của em chỉ là những nhân vật đời

thường, hiện hữu lặng lẽ trong cuộc sống nhưng cuộc sống của họ luôn là sự đấu tranh chưa bao giờ ngừng nghỉ.

“Đi nhiều, học rộng mới thấy ta là ai”. Em đã từng nghe câu nói này từ một người thầy đáng kính, em hiểu rằng làm nghề văn không chỉ đọc và hiểu văn mà cần phải trang bị cho mình một phong tri thức văn hóa sâu và rộng. Nếu không có sự hiểu biết ở các lĩnh vực, hoặc sự trải nghiệm nhiều với cuộc sống mưu sinh có lẽ những người đeo mác nhà văn đó sẽ chỉ là văn sỹ giấy. Họ sẽ giống như hòn đảo giữa biển khơi không có điểm tựa.

“Tình yêu” – là thứ có thể xoa dịu đi nỗi đau trong trái tim mỗi người. Những câu chuyện của em tuy giản đơn, nhưng em mong nó sẽ giúp cho mỗi người đọc xoa dịu đi những điều phiền muộn trong lòng họ. Họ sẽ cảm thấy mình ở đâu đó khi đọc truyện Lạc loài, ở mỗi truyện em thường để nhân vật tiếp cận cuộc sống bằng những cách khác nhau. Như trong tác phẩm Lạc loài, đó là góc nhìn của một cô sinh viên năm nhất, còn lạ lẫm với nhiều thứ ở đời nhưng hơn hết cô ý thức được rằng có nhiều thứ trên đời có thể mất đi nhưng riêng tình thân máu mủ thì không bao giờ xóa bỏ được.

Cái nhìn đa góc cạnh sự khao khát về cuộc sống trong truyện “Con sông gôm ngày xưa”

“Mà sự thực thì ngay trong tư duy con người nó vẫn sống dữ dội. Sống như mình chứng cho sự lạc hậu, nghèo nàn”

Truyện là sự khao khát về việc xóa bỏ những tục lệ cũ ở làng quê, những sợi dây dư luận vô hình bóp nghẹt con người cho đến chết. Từ đáy lòng mình em luôn cảm thương cho Vân và Thủy.

Hay như khao khát về một tình yêu đích thực mà đi ngược lại luân lý như nhân vật nàng trong “Thoát Tục”. Cố kiếm tìm một thứ tình yêu trong cuộc sống xô bồ và thực tế, thế nhưng khi đi đến điểm kết thúc nhân vật chính lại mong muốn quay trở lại vạch xuất phát.

Trong bốn truyện ngắn, câu chuyện về Mai là câu chuyện mà em thích nhất. Chính giờ đây, giây phút này em hiểu rằng đó là một truyện ngắn chưa hoàn chỉnh. Em sẽ viết lại “Mai” khi em trải nghiệm nhiều hơn về cuộc sống này, giống như nhà văn Thuận, chị ấy luôn trăn trở với những đứa con của mình. Em cảm thấy khâm phục về ý thức nghề nghiệp của Thuận, cho đến hiện tại khi chị đã thành công nhưng vẫn muốn viết lại những tác phẩm của mình. Và em nghĩ mình cần học hỏi điều đó.

Với “Mai” em mong mỗi người đọc sẽ đón nhận tác phẩm từ nhiều khía cạnh khác nhau. Ít nhất hãy từ điểm nhìn quá khứ soi vào con người thực tại và hướng đến một thứ gì đó trong tương lai. Bởi khi còn là trẻ con mấy ai đã là người xấu nhỉ?

Thay cho lời kết: Thừa thầy, cô những bước đi đầu tiên của em khi vịn vào nghề cầm bút là những bài thơ ngô nghê về tình yêu và cuộc sống, cho đến giờ em nghĩ những thành quả của em vẫn sẽ là những mảnh thơ dài chấp nối. Rồi mai đây em sẽ phải lao mình vào guồng quay của cuộc sống, sẽ phải thử sức ở nhiều lĩnh vực. Dù vui. Buồn. Thất vọng. Mệt mỏi. Nhưng sẽ tiếp tục viết, viết cho thỏa nỗi suy tư về cuộc sống. Viết để cảm thấy mình được hạnh phúc hơn.

Tác phẩm tốt nghiệp

Lạc loài

Linh Giang

Con bé bật cánh cửa sắt. Nó chạy ra ngoài với dáng vội vã. Chúi người về đằng trước, nó đi như chẳng hề nhìn thấy người đàn ông ngồi xôm ở ngã ba đường. Hình như hôm nay con bé con bị ốm. Nó ra khỏi hiệu thuốc, trên tay cầm một lọ dầu khuynh diệp giá 35 nghìn đồng - Số tiền còm cõi còn sót lại trong ví của nó. Tiếng thở dài ngao ngán bật ra. Nó cúi đầu bước đi quên cả câu cảm ơn với chị hàng thuốc Tây vui tính. Nó về nhà.

Chó. Những con chó xù xì với bộ lông hoành tráng. Tất cả có bốn con - Bi, Laika, Bốp và Kún. Con bé chăm chú lắng nghe người đàn ông nhà đối diện gọi và gào thét tên những con chó. Nó giật mình! Con chó cuối cùng trùng tên với nó. Ở nhà, bố mẹ cũng gọi nó là Kún. Con chó ấy có vẻ như là một con chó lì lợm. Trong cả bốn con, người đàn ông thường xưng tên con chó ấy đầu tiên sau những tiếng roi da vun vút.

Núi quần áo cao ngút! Con bé cố giằng xé thật mạnh dưới lớp xà phòng theo tiếng roi gia quất. Anh trai bảo “Hình như mày bị bệnh hoang tưởng?”. Chị dâu bảo “Chẳng phải ! bệnh nhà thơ”. Cháu gái bảo “Dì bệnh hâm”. Nó chẳng nói gì, chỉ hừ một tiếng cho qua chuyện. Tính ra con bé ở đây cũng ngót nghét hai năm, cháu nó hai tuổi. Chị dâu cũng thích sinh thêm đứa nữa vì tận dụng có

em chồng đỡ dần, nhưng lại lười chữa, vì sẽ thêm một lần âu lo vì hại da, hại dáng.

Khu nhà nó ở - khu chợ nổi tiếng của thành phố, sau ga hàng Cỏ. Ngay khi bước chân xuống taxi nó đã ngửi thấy mùi chợ búa. Chẳng biết vì nó có cái thứ giác quan thính như tên gọi của nó hay vì bản thân nó được dung dưỡng trong môi trường chỉ sử dụng các từ ngữ và hình ảnh đầu đường xó chợ. Đó là câu chuyện của hai năm trước, nó chân ướt chân ráo xuống thành phố này học đại học, trước lúc lên xe mẹ bảo “học hành cẩn thận, hai anh em phải thương nhau đấy”. Hình như đây là câu nói tử tế nhất mẹ dành cho nó trước khi rời xa mẹ và đưa em gái. Thông thường, mẹ vẫn chỉ quen dùng lời lẽ chợ búa để nói với cả chị em nó. Con bé không nói gì chỉ “vàng” một tiếng trong miệng đủ để nó và mẹ nghe thấy. Nước mắt chực rơi nhưng nó không dám khóc. Nó không muốn để mẹ biết và nghĩ nó là đứa yếu đuối.

Thành phố nhỏ bằng lòng bàn tay, bởi không ra một nơi ngắm sao thỏa thích. Nó cũng chẳng có thời gian mà ngắm trăng với sao nữa, bởi trong lịch học và ngập ngụa trong việc nhà. Sáng nay nó hấp tấp ra khỏi nhà, cháu nó bị cảm suốt đêm qua, nó không ngủ, chị dâu lúc ngủ lúc thức và anh nó ngáy những tiếng khụt khụt như kéo bễ rất đều, tổng cộng 734 tiếng như thế! Bạn trai nó nhắn tin bảo “anh bị ốm” _ “tự uống thuốc đi, em đang bận”. Bạn trai trách “em vô tâm”. Nó chống chế “không vô tâm sao sống được thời buổi này”. Nó tự an ủi mình rằng “vô tâm là vô cùng có tâm”. Định nghĩa xong nó hặc lên một tiếng tự trách mình.

Lại nói về người đàn ông ở ngã ba đường. Đó là người đàn ông nhà đối diện, nghe đâu ông ta là công an, đến sống khu này cùng thời gian với anh chị nó. Chưa biết hỏi ai bao giờ, mà chưa thấy ai hỏi đến ông ta. Con bé đoán chắc rằng họ không dám hỏi bởi khuôn mặt dữ dằn và hể cứ mở miệng là ông ta văng ra đủ thứ bản thủ trên đời. Ông ta nuôi chó, thích nuôi chó ngoại. Ông ta cũng thường quát nạt vợ con như quát những con chó quý tử. Ông ta nuôi chó trên tầng thượng và thờ tổ tiên dưới tầng trệt. Con bé thấy lạ, lạ không phải vì ông ta

thích quát nạt người khác bởi theo nó đó có thể là bệnh nghề nghiệp. Nhưng nó không lý giải nổi việc ông ta nuôi chó trên tầng thượng. “Đó là việc lão rất thích” - Vợ ông ta nói như thế. Vợ ông ta than thở mỗi khi gặp nó, mặc dầu con bé và bà cô ấy chỉ có cơ hội nói chuyện mỗi lần đổ rác. Có lẽ bà ấy thêm có người tâm sự. Nếu không tâm sự với nó chẳng lẽ lại nói chuyện chần gồi với bò cho hai thằng con trai nghe? Chẳng lẽ lại nói với những bà già chỉ có hai việc là ngồi nhà tằm trâu và đi chùa cầu khẩn?

Những cơn mưa rả rích làm cho đường phố trở nên nhớp nhúa. Từng bóng người qua đường vội vàng ẩn dưới lớp áo mưa nhàu nhĩ và hôi hám. Ai cũng thấp thỏm tìm cho mình một chốn nương thân giữa phố phường chật hẹp. Phố về đêm không ồn ào. Phố khoác lên mình dáng vẻ khác, trong nó ẩn dấu bao điều bí mật. Nó chực nhớ đến những đêm mưa rả rích trên xóm núi. Hai chị em nó áp đầu vào nách mẹ, hít hà mùi da thịt ấm áp rồi say sưa ngủ. Cảm giác ấy cứ miên man trong nó, y như vừa mới sáng nay thôi. Những người ở phố này thích đêm vì không có người đàn ông mang cánh phục. Họ thích cãi nhau. Lại cứ đêm là trộm cướp, đánh ghen, cờ bạc ở đầu ngõ đủ cả. Chị dâu bảo không thích sống ở đây nhưng phải tập thích. Chị dâu bây giờ cũng sử dụng những từ ngữ giống họ, có khi nghe còn chua chát hơn cả họ.

Nhà có khách. Con bé kết thúc mọi việc của mình lúc 11 rưỡi. Hai tay mỏi bả bì vì mấy mâm chén bát mời cơm khách và một chậu quần áo to tướng. Mắt nó díp lại với nhau trong khi chiều nay bận làm cơm không kịp đi tắm. Đi qua phòng anh chị thấy hai vợ chồng thủ thi tâm sự. Anh nó bảo “anh vừa thuê đầu gấu dọa thằng X con chú Y nhà mình”. Chị nó hỏi “Sao anh làm thế?”. Ông anh nhạt miệng cười khẩy: “Nó cướp bóng trong đường dây của anh mà dám thách? Làm em thì phải ăn thềm vác nặng chứ?”. Chị dâu đang thoa kem dưỡng da mặt, nhìn thẳng vào gương đồng tinh “Ừm, đúng!”. Tiếng kèn đám ma ý éo khiến đôi vợ chồng trẻ không nghe thấy tiếng thờ dài của nó. Em gái nhắn tin “mẹ bảo hai anh em ở dưới đáy cổ mà thương nhau”. Nó chẳng nhắn lại chỉ hặc lên một tiếng nghe thật nã nề.

Con bé giữ chặt tờ hai trăm nghìn trong tay, nhìn bóng anh nó vừa khuất sau ngã rẽ. Mẹ gửi tiền lên cho nó ba phần thì anh nó kì kèo bớt hơn hai phần đi uống bia, số còn lại nó cầm. Anh bảo thiếu cứ lấy chỗ chị dâu mày. Trước khi đi anh nó còn bảo “mà mày thì cần gì đến tiêu tiền?”. Nó muốn nói một câu gì đó, câu gì đó như những người dân chợ búa vùng biên giới hay dùng để chửi nhau, hay đại loại là một câu như ông hàng xóm vẫn dùng. Con bé cố gắng bật ra một câu tương tự như thế nhưng đến cửa miệng thì thanh âm ấy lịm đi và chết dần trong miệng. Bởi nó nghĩ đến lời mẹ “anh em mà phải cố thương nhau chứ”

Anh nó vẫn đắm chìm trong những trận cầu nảy lửa đến mê muội, hình như vẫn chưa có ý định thôi. Đã bước chân vào nghề thì phải chấp nhận được mất. Con bé không dám nói gì với mẹ, chỉ im lặng nhìn chị dâu nó dùng những thứ đắt tiền.

Giờ thì nó đã biết nguyên nhân người đàn ông làm nghề công an ấy ghét con chó có tên là Kún. Nó không phải là anh em với những con chó kia. Nó là một giống chó lạc loài. Đối với người đàn ông ấy, nó là con chó có cái mũi hếch bướng bỉnh. Nó tồn tại để làm hả hê những con giện của người đàn ông đáng thương, và là trọng tài vô điều kiện của những trận cắn xé không có nguyên nhân.

“Người Đàn Ông Đáng Thương” là huy hiệu dành cho ông ta. Người vợ tự hào kể lễ, rằng thì bà ta thật đẹp khi còn xuân sắc, rằng thì ông ta đã là một cây si trung thành không chỉ với tổ quốc mà còn trung thành với cả người phụ nữ của mình. Điều đó thật nực cười với một người phụ nữ có đường tình duyên đong đánh như bà. Dừng lại ở một người đàn ông là chuyện không thể và nhất là một người cứng nhắc như ông ta. Thế nhưng số phận thật trớ trêu khi khâu buộc một cách xuề xòa mối nhân duyên này. Ngày lấy chồng, ngoài của hồi môn bà đã mang theo một con chó cưng về nhà chồng, và được xem như vật cưng. Nó tỏ ra ngang ngược từ những ngày đầu về nhà mới ở. Nó là chứng nhân cho mối tình đầu đầy oan trái của người đàn bà ấy. Người đàn ông ấy thích nuôi chó ư? Không! Đó là cách trả thù theo kiểu con nhà binh. Đến n+1 lần ông ta muốn bỏ

roi nó, nhưng cũng là n+1 lần nó có thể tìm được đường về nhà. Và sau mỗi lần như thế, nó lại ném về phía người đàn ông là một cái nhìn thách thức, đầy uy quyền và tự hào bởi chiếc mũ héch. Nói đến đây, người đàn bà quay sang nhìn nó mĩa mai: “Hình như những con chó và cả những con người được gọi tên là Kún đều không thể đáng yêu như cái tên đầu mày ạ! Con chó ấy – con Kún ấy ngày đầu nó mới về ở với tao bộ lông nó tuyệt đẹp, nhưng bây giờ thì như mày thấy, chắc ai bảo số nó sinh ra đã khổ rồi cơ chứ.”

Con bé bước đi trong ngõ mà thân thể mệt bã bời. Đường như cơ thể đó không còn là của nó nữa. Giá mà một ngày không chỉ có 24 tiếng mà là 24 tiếng nhân đôi thì tốt biết bao. Chuyển đi thực tế thật thú vị. Nó tạm quên đi cái cảm giác buồn vì chia tay người yêu, cũng quên hẳn đi mình đang sống trong địa ngục.

Cánh cổng sắt hé mở, những lời cần nhả không ngót buông ra. Anh trai không thể hiểu được là con bé đang rất mệt sau trận cảm, đầu óc vẫn còn cảm giác quay cuồng sau đó thì nó không thể nhớ những gì đã diễn ra. Anh trai nó bảo “Nếu không thích mày cứ dọn ra ngoài”. Nó chợt nhớ đến câu chuyện của bà nội về thân phận của một đứa con lạc loài, giống như hòn đá lăn trên đường. Hòn đá lăn ư? Sao nó có thể là hòn đá lăn được? Nó biết anh không phải con của mẹ, nhưng anh đã được mẹ nuôi dưỡng, được yêu thương hơn cả nó. Còn con bé, bố nó là ai nhỉ? Không biết giờ này bố đang ở đâu nữa? Chỉ biết rằng hai mươi năm qua nó đã gọi bố của anh trai là bố trong sự hoài nghi và mặc cảm.

Trời lại mưa. Con mưa cuối mùa hạ lạnh buốt. Cánh cửa sắt bật ra, sau một trận tàn sát của những con chó nhà đối diện. Tiếng người đàn ông lạnh lùng như dao găm: “ Cho mày chết!” . Con Kún ấy đã trút hơi thở cuối cùng! Bật màn hình điện thoại lên, vào mục hộp thư đến. Tin nhắn của em gái vẫn còn mới nguyên: “ Chị ơi, mẹ bảo anh em trong nhà phải thương lấy nhau.”

Mai

Tặng chị Mai! Những điều đã đi qua tôi...

Giá hầu kết thúc. Hầu hết những người có mặt trong khoảng không gian chưa đầy 20m² đó vẫn còn háo hức và say mê với những gì đã diễn ra. Họ sung sướng với những đồng tiền lẻ vừa bắt được. Cô Mai hôm nay xinh đến lạ, mặt cô sáng bừng lên như người có thêm sức sống. Cô Mai là đồng thầy. Ai cũng bảo cô hầu đẹp. Có lẽ bởi cô cũng rất hợp với màu xanh thiên thanh ấy. Màu của giá châu Bà chúa thượng ngàn.

Tôi bước xuống cầu thang mà cơ thể như không còn là của chính mình, đôi chân không còn trụ nổi trên đôi dép cao gót, hình như tôi đã nhìn thấy Mai qua khuôn mặt cô Mai. Tôi đã thấy không phải cô Mai mà chính là Mai sau cánh quạt. Tôi không còn nhận ra mình là ai? Dòng người đua nhau ra về xô tôi xuống cầu thang thật nhanh khiến tôi không còn kịp suy nghĩ. Nhưng những hình ảnh đó cứ ám mãi tâm trí tôi không rời. Cho đến nhiều ngày sau, khi đến cơ quan làm việc tôi vẫn thần thờ chỉ vì suy nghĩ đó. Hay vì tôi quá đa nghi và thường không tin vào những gì diễn ra trước mắt.

Tôi 26 tuổi. Tôi có mọi thứ trong tay. Theo cách mà mọi người vẫn nhìn nhận thì tôi giống một người thành đạt. Nhưng với mẹ tôi thì tôi là mối trần trở lớn nhất bởi tôi chưa bao giờ tôi có ý định kết hôn. Khi lũ bạn cùng trang lứa xúng xính về nhà chồng thì tôi học cách trốn chạy và vùi đầu vào công việc. Tâm hồn tôi già cỗi và chỉ biết đến tiền. Và sự thật thì nếu không có anh yêu tôi có lẽ cho đến giờ tôi vẫn chẳng yêu nổi ai. Nếu anh không tự nguyện đến với tôi có lẽ giờ tôi vẫn ở vậy. Với đàn ông, tôi là loại phụ nữ kiêu ngạo, phải đặt tôi bên cạnh họ trong công việc họ chấp nhận nhưng để sống với một người như tôi có lẽ không đời nào.

Tôi đã sống những năm tháng như thế mà quên mất rằng một miền ký ức nào đó trong tôi vẫn lẩn khuất những ký ức về Mai.

Mai – Cái tên ấy cứ vang vọng mãi trong tâm trí tôi, tôi phớt lờ cả những tin nhắn của anh và tôi tin anh sẽ hiểu cho sự im lặng của tôi lúc này. Mai – đối với tôi đó là miền ký ức trong sáng nhất, khi tôi được sống thật với chính con người mình. Hình như tôi đã quên con người ấy của chính mình, tôi đã trốn trong cái tháp ngà tự bản thân tôi xây lên quá lâu. Tôi nhốt mình trong phòng rất nhiều ngày, không nói chuyện với bất kỳ ai kể cả những người thân trong gia đình. Mẹ không còn lạ với những hành động này của tôi. Mẹ cũng im lặng. Có lẽ đã rất lâu rồi tôi không nói yêu mẹ, không thom lên vàng trán nhăn nheo của mẹ. Nhiều lần tự chất vấn mình nhưng không thể tìm ra câu trả lời. Hoặc câu trả lời cho những chất vấn ấy chỉ là sự trốn chạy.

Sáng thức dậy, ánh nắng đầu hè khó khăn len lỏi vào căn phòng được phủ ngập đầy màu socola của tôi. Không có một gam màu nào khác ngoài màu nâu, bất giác nhận ra bản thân mình thích màu nâu tự bao giờ. Khác với trước đây tôi và Mai thường thích những thứ có màu thiên thanh. 26 năm với nhiều những biến động, đầu tiên là sự ra đi của Mai. Ngày biết tin Mai mất, tôi không khóc. Và cứ thế tôi quên mất sự hiện hữu của Mai trong thế giới của mình.

Trên truyền hình đang phát lại bộ phim “Giấc mơ tuổi 30”. Với em gái tôi hình như đây là lần thứ n nó xem bộ phim đó, còn với tôi đó là một bộ phim nhằm nhí hết sức. Sẽ chẳng có chuyện một cô gái 30 tuổi thành đạt và cao ngạo đến một ngày nào đó nhìn lại và sống với tâm hồn của một đứa trẻ 15 tuổi. Thế đấy! Tôi đã từng nghĩ câu chuyện đó nhằm nhí nhưng hiện tại tôi đang sống với những suy nghĩ của đứa trẻ 15 tuổi vì Mai. Tôi và Mai đã lớn lên bên nhau, Mai chăm sóc tôi như một người chị gái. Ai cũng bảo người như Mai bây giờ hiếm. Ai cũng bảo tôi là một phiên bản ngược của Mai. Nếu Mai là một thiếu nữ với nước da trắng, và dáng điệu nhỏ nhẹ thì tôi là một con bé đen nhẻm, nghịch ngợm và khó ưa. Ngày bé tôi cứ lẻo đẻo theo Mai không rời nửa bước. Mai đi học – tôi cũng đi học. Dù tôi có dở đủ thứ trò nghịch ngợm trẻ con và gây ra thật nhiều phiền toái, mọi người nói sẽ chẳng có ai thích một đứa trẻ như tôi. Nhưng với Mai tôi biết chị ấy không ghét, chị ấy bảo “trẻ con phải nghịch mới thông

minh”. Tôi cứ quanh quẩn bên Mai như thế cho đến ngày chị nhận được giấy gọi vào đại học. Chị đi miết từ lúc đó đến khi tôi nghe tin chị mất. Bệnh não – căn bệnh ấy đã cướp Mai đi.

Cho đến giờ mỗi khi gặp một ai đó tên Mai tôi đều cảm thấy lòng mình nhức nhối, tôi hận là không thể đến gặp chị vào những ngày cuối đời. Tôi đã gặp đến chín cô Mai, cô nào tôi cũng tỏ ra rất quý thậm chí đã có lúc tôi tưởng như mình giống như con rối trong tay một cô Mai nào đó. Tôi cố lừa dối mình để vớt vát lại một chút hình ảnh nào đó của chị từ những người có tên như chị. Nhưng hình như tôi đã lầm. Tôi càng như vậy thì cảm giác tội lỗi của tôi càng lớn, tôi không đến thăm chị khi biết tin chị bị bệnh, người ta nói chồng chị bỏ rơi chị. Người ta nói chị trải qua hai lần mổ não, ai đến thăm chị khi ra về cũng ám ảnh bởi khuôn mặt gầy guộc của chị. Học hành chỉ là lý do biện minh cho những hành động vô tâm của tôi. Tôi cứ lần lữa mãi, chần chừ mãi cho đến khi biết tin chị ra đi tôi đã không đến thăm chị lấy một lần. Mẹ bảo tôi đừng đến, mẹ sợ tôi sốc, hơn ai hết mẹ là người biết rõ Mai quan trọng như thế nào đối với tôi. Ừ thì tôi đã nghe mẹ.

Dự án buổi ghi hình vừa đưa dứt tay sếp, “Dạ! chú duyệt giúp cháu” hàng râu kiến chỉ khẽ nhếch lên mà chẳng thềm liếc qua bản kế hoạch. Thực lòng cả tôi và ông ta đều biết mình nhìn thấy gì ở đối phương! sếp của tôi năm nay đã ngũ tuần, nhưng yêu đời như chàng trai hai mươi tuổi. Tôi gọi sếp bằng anh một cách gượng gạo sau khi đôi giày hãng Christian Louboutin cứ gãi nhẹ vào chân tôi dưới gầm bàn: “Gọi bằng anh chứ?”. Đó là lý do ba ngày nay tôi nằm lì trong phòng, cơ quan không liên lạc được với tôi. Họ phát cáu vì bản kế hoạch dự thảo cho buổi ghi hình trực tiếp sắp tới. Họ bảo tôi nên bỏ tính nghệ sĩ khi làm việc. Tôi không nói chuyện với anh cũng đã ba ngày, mẹ đã biết sốt ruột. Tôi không ăn cũng không uống. Bỗng nhiên tôi cảm thấy căn phòng này nặng nề và bức bối. Tôi nhận ra rằng hình như kể từ khi Mai mất tôi không về căn nhà ở quê, tôi không còn gặp cả mẹ chị. Tôi không dám đến những nơi Mai đã từng đưa tôi đến, cả bệnh viện Mai nằm. Tôi sợ tất cả. Tôi trốn chạy.

Những bông hoa gạo bắt đầu rụng. Để lại trong phòng mẫu giấy nhắn gửi mẹ, và tờ đơn xin nghỉ ốm dài hạn, biết chắc mẹ sẽ hiểu tôi luôn im lặng trước khi làm những việc gì đó quan trọng. Tôi chắc rằng mình cần có thời gian nghỉ ngơi, hay đó chỉ là lý do để tôi có thời gian nhìn nhận lại mình, hay vì tôi muốn sống lại, hay chỉ vì tôi muốn cho Mai biết lý do tôi không thể gặp Mai và trở thành một con người như hiện tại. Tôi đã sống và biện bạch cho những việc làm của mình giống như một con người có lỗi sống mới. Hình như tôi không còn có liêm sỉ bên ngoài lớp vỏ thành đạt. Tôi có thể ngọt nhạt với bất kỳ ai, kể thích kể không thích. Đây là con người Mai đã muốn tôi trở thành đấy sao. Đâu phải thế! Ngày bé mỗi khi xoa lưng cho tôi ngủ Mai thường nói: “Sau này chị mong Bé trở thành người chính trực”. Nhưng tôi lại không thể làm được những gì Mai mong muốn. Tôi thấy xấu hổ và dằn vặt với chính con người mình. Đã bao lần tôi đốt cháy mình trong cuộc chơi thâu đêm và bay cùng cảm giác phiêu diêu với rượu mạnh. Bạn bè tôi, ngoài những đứa đã lập gia đình, sống yên ổn với mái ấm của chúng nó thì còn lại là một lũ quen ăn chơi ở những vũ trường, những quán bar và phòng karaoke. Những người phục vụ gọi chúng tôi là khách VIP vì sau mỗi cuộc chơi, các cô cậu ấy vẫn được các bạn tôi bỏ thêm tiền, thậm chí là rất nhiều tiền. Giá trị con người chỉ tính bằng đồng tiền và hình như tôi quên mất rằng đứa bé đen nhẻm ngỗ ngược ngày nào thực ra chỉ là một con bé mau nước mắt.

Tối nay T – bar đông đến lạ thường, cô bé phục vụ quen với tôi lỡ tay làm bắn áo khách mà ăn nguyên cả cốc rượu tây lên đầu. Làn khói mờ mịt khiến những giọt nước mắt thoát ần trong lỗ đen của những con người đang ngọ ngoạy theo nhiều những cách khác nhau và họ gọi đó là sự sành điệu. Cô bé phục vụ vẫn luôn miệng xin lỗi, xin lỗi để tiếp tục được hắt nước, rượu hay bất kể thứ gì lên người mỗi khi phạm lỗi. Bỗng nhiên tôi cảm thấy ngọt nhạt với bầu không khí này và không còn muốn tìm vui với những viên thuốc bé tẹo vừa hồng vừa xanh kia nữa....

Tôi về đến quê cũng đã sẩm tối chuyến xe khiến tôi mệt mỏi rã rời. Kể từ ngày bố tôi làm ăn thua lỗ và chuyển đi gia đình tôi chẳng còn ai thân thích trừ nhà Mai. Người mở cửa cho tôi là mẹ Mai, bà ôm chầm lấy tôi sau vài giây chững lại có lẽ bà không thể ngờ được đó là tôi. Bà cứ ôm tôi mà khóc, khóc như một đứa trẻ. Dường như bà muốn tìm một kỷ niệm nào đó về Mai ở nơi tôi? Đêm đó tôi đã ngủ thật ngon trên chiếc giường cũ kỹ những đầy ắp kỷ niệm. Sau này đã có khi mẹ thắc mắc vì sao tôi lại không thấy sợ hãi khi ngủ trên chiếc giường đó. Tôi chỉ im lặng và cười, bởi mẹ sẽ không bao giờ hiểu được thời gian qua tôi đã thềm đến thế nào cái cảm giác bình lặng về đêm như thế! Với những tiếng côn trùng kêu rí rả, là tiếng cọt két của chiếc quạt nan sồn màu, hay đó chính là mùi hương ngái ngái của chiếc chiếu cói. Tôi nhớ hết, đó là những ký ức về Mai. Đó là chiếc giường kê cạnh cửa gỗ xếp cũ kỹ sát đường. Nằm ở đây tôi có thể nghe ngóng những âm thanh từ xa vọng lại: Tiếng mẹ tôi mở cửa mỗi khi đi chợ, những người già đi thể dục buổi sáng, rồi cả mùi bánh rán mỗi sáng sớm mà hai chị em chỉ nghe tiếng là bụng sôi réo rắt, rồi lại nhìn nhau ngại ngùng cười. Tôi đã nằm rất lâu trên chiếc giường ấy mà không muốn dậy. Một mảnh ký ức nào đó khiến sống mũi tôi cay cay. À, hình như từ năm 23 tuổi em không biết khóc Mai ạ.

Tôi lang thang đến những nơi giác quan của tôi mách bảo rằng chị đang ở đó. Bờ sông hoang hoải, vẫn là những nét xưa cũ. Nhưng bây giờ nhà đã mọc lên san sát hiếm tìm được một chú chuồn chuồn ớt để cho chúng uống sữa, rồi cho chúng cắn vào rốn để biết bơi. Bất chợt tôi cúi xuống tự đào cho mình một củ chum me, vị chum me vẫn không thay đổi. Hóa ra chỉ có con người tôi thay đổi, người đã ra đi cũng không thay đổi. Bất chợt tôi thấy vị mằn mằn của nước mưa ở đầu lưỡi. Tôi đã yêu tha thiết một người, trao cho người ấy tất cả, cũng đã thử cảm giác làm mẹ trong một tháng. Nhưng người tôi yêu tha thiết có người phụ nữ khác ngay sau khi tôi giải quyết hậu quả. Cũng chính thời điểm đó gia đình tôi khánh kiệt, cũng chính thời điểm đó tôi biết tin Mai mất. Tôi đã biết khóc sau rất nhiều năm nín nhịn. Tại sao con sông Kỳ Cùng cứ chảy trôi êm

đem đến thế nhỉ? Tôi hét lên, gọi tên Mai nhưng hình như chị đã đi thật. Tôi không còn có cảm giác chị ở bên tôi nữa.

Giá hầu lại tiếp tục, chẳng hiểu mẹ chèo kéo thế nào mà người chúa ghét những trò này như tôi cũng xuất hiện gặp cô Mai. Cũng giá châu ấy, nhưng tôi không còn nhìn thấy Mai ở đó nữa. Tôi quyết định bỏ việc làm lại từ đầu và lấy chồng. Nghe theo mẹ một cách vô điều kiện. Tôi sẽ mỉm cười và sống có trách nhiệm hơn với những người đi bên cạnh mình. Tôi thề sẽ không cáu gắt với anh nữa.

Thoát tục

Linh giang

Hôm nay là chủ nhật, nàng không đến cơ quan, nằm lười trên giường với đồng chăn gối xộc xệch, nàng cảm thấy mệt mỏi, chán nản vì phải đón thêm một ngày chủ nhật dài đằng đẵng. Chồng nàng có thể đã đi từ rất sớm, anh sẽ chẳng vì một lý do nào mà bỏ bê công việc. Động lực sống của anh là tiền, lý tưởng sống của anh cũng là tiền và anh trở thành cái máy in tiền thứ hai sau Ngân hàng nhà nước. Nàng chỉ là một món ăn, một thứ ẩm thực tương đối cần thiết của anh. Hai năm làm vợ anh, nàng đã thực hiện tốt nhiệm vụ của mình, trong đó có cả việc tiêu tiền...

Cuộc sống không có sóng gió, không có mâu thuẫn, không có ồn ào của những cuộc cãi vã. Một hợp đồng sống được ký kết giữa nàng và anh. Cả hai đều khéo léo che đậy những cảm xúc của mình, thường xuyên tỏ ra mãn nguyện, hạnh phúc. Ai cũng ý thức được rằng, không nên phá vỡ sự bình yên đó. Cuộc sống giả được hình thành! Nhưng sự hình thành đó, bắt đầu nảy sinh những rạn nứt khi nàng trở về thực sự là một người đàn bà với những khao khát được yêu và yêu. Nàng bắt đầu chán ghét cuộc sống giả tạo với những cuộc yêu thương, ái ân khô như cổ máy.

Nàng bước ra khỏi nhà tắm trong chiếc váy ngủ mỏng tang, mái tóc được vắn cao càng tạo thêm vẻ uyển chuyển quyến rũ. Chồng nàng chắc chưa bao giờ thấy nàng như vậy cả. Sự bút phá sẽ làm cho cuộc sống kỳ diệu hơn! Nàng tiến về phía gương, soi mình trong đó thấy mình đẹp và thánh thiện vô cùng. Nàng nhìn sâu vào đôi mắt trong gương, một đôi mắt mơ mộng, lãng mạn, yếu đuối cần được che chở, yêu thương biết bao. Tại sao chồng nàng lại không nhận ra điều đó. Cảm giác buồn thoáng trên khuôn mặt, anh ta là đá, là một thứ băng tuyết lạnh lẽo của vùng bắc cực. Nàng không thể làm anh ta tan chảy, không thể làm anh ta biến tướng được. Chồng nàng không có đam mê, không có nhiệt tình yêu đương, cái anh có chỉ là những đồng tiền lạnh lẽo.

Nàng nhắm mắt có tưởng tượng ra những hình ảnh đẹp để quên anh đi. “Một người đàn ông cao to râu quai nón...”. Đúng rồi một người đàn ông cao to và râu quai nón! Chắc là vậy! có cảm giác hơi ngờng ngợng, sao nàng lại liên tưởng ra người đó? Phải chăng là kết quả của những lần nghe điện thoại.

Hắn là người xa lạ, là người nàng chưa bao giờ gặp mặt, nhưng chính hắn lại làm nàng xao động và thay đổi. Nàng thích ngắm mưa, ngắm sao và tất cả những gì được gọi là lãng mạn. Nàng đang cố tạo ra hạnh phúc của mình bằng chính sự lãng mạn người ta đem lại. Nàng đang ngoại tình ư? Phản bội ư? Những luân lý giáo dục chính chuyên của người đàn bà đầu ròi, nàng khẽ thờ dài, sự phản bội của nàng không bằng xác thịt, nhưng bằng tư tưởng, bằng suy nghĩ. Cái đó còn trầm trọng hơn, nó áp ủ một trái bom có sức công phá bất cứ một thứ gì. Chồng nàng có nhạt như nước lã, thô ráp như đá, nhưng nàng biết chắc ánh sẽ không phản bội nàng.

Một hồi chuông điện thoại kéo dài, nàng giật mình, đã 8 giờ rồi cơ à? Giờ quy định giữa nàng và hắn. Nhưng hôm nay mãi đấu tranh vì những luân lý, đạo đức, lễ giáo, mà quên cả việc đợi điện thoại. Nàng cầm ống nghe. Đúng là hắn! Tim nàng đập mạnh, má nàng ửng đỏ, nàng bối rối như một đứa trẻ phạm tội bị bắt gặp. Hắn nói nhiều câu hay quá, liều lĩnh quá, những câu nói đó như mơn trớn, như kích thích lên tai nàng. Thật kì lạ! Nàng yêu cảm giác này! Điện thoại kết thúc! Ba mươi phút nữa nàng đã bằng lòng gặp hắn. Lần đầu tiên sau hai năm lấy chồng lại có chuyện hẹn hò.

Chủ nhật. Chín giờ sáng. Trời nắng. Nàng xuống phố, tâm hồn thanh thản. Hắn ngồi kia. Sơ mi trắng, râu quai nón và một bông hồng đỏ!

Ranh giới của sự chung thủy, chính chuyên đang mờ dần, nàng sắp bước qua. Cái ranh giới mỏng manh đó làm sao có thể giữ được nàng, nàng đang đi ngược lại với nó. Nàng phải đi theo cái mà nàng tôn thờ, đó là tình yêu đích thực, tình yêu ấy chỉ có ở hắn! Nàng cảm nhận, không còn gì vui hơn, hạnh phúc hơn khi ngồi bên hắn... Nàng nói tất cả mọi chuyện, từ những chuyện nhỏ nhất

như thường hay đau ở ngón chân út mỗi khi thời tiết thay đổi, đến những chuyện to lớn, mà chính nàng cũng cho rằng rất khó thực hiện, sợ rằng những giây phút lãng mạn này sẽ qua đi nhanh chóng, sợ hẳn sẽ không gặp lại nàng nữa... những câu chuyện tưởng chừng như chưa bao giờ dứt của tình yêu. Nàng có rất nhiều nỗi sợ, chúng là sản phẩm của sự tưởng tượng muôn hình vạn trạng. Vì vậy mà nó ảnh hưởng rất lớn tới tâm lý. Nàng trở thành một người khác, thụ động và tự ti, có lúc hoảng hốt, cuồng quýt, vồn vã, có lúc lại cân nhắc, dò xét. Nàng yếu đuối và đáng thương vô cùng, hẳn hiểu được điều đó. Hẳn yêu như chưa bao giờ được yêu, yêu như lửa gặp lửa, bão gặp bão. Nàng như người say, chuyénh choáng trong men rượu, và những lời đường mật, mỹ miều, không có ý đồ đen tối và ái ân xác thịt. Nàng sống bên chồng bằng tình yêu của hẳn, yêu chồng bằng tình yêu của hẳn, tất cả mọi hành động, suy nghĩ của nàng đều có hẳn. Là vợ chồng, nhưng “đồng sàng dị mộng”, trong giấc mơ của nàng không có anh. Còn anh vì ma lực đồng tiền che mắt, anh không để ý đến những thay đổi của vợ, hoặc có thể anh cũng chưa bao giờ cho rằng điều đó là quan trọng. Càng ngày nàng càng cảm thấy sống bên anh thật vô vị, nàng chán anh như chán loại thịt kho nhiều mỡ, bị ép ăn nhiều năm liền, nghĩ đến là ngấy, là ngán, là nôn nao. Nàng tưởng tượng anh, gán cho anh thật nhiều tật xấu. Anh đã trở thành một người khác trong mắt nàng. Nàng cứ cố ấn vào cái tên anh những thứ dị biệt, để xoa dịu đi tội lỗi của mình chăng?

Đêm thành phố thật đẹp, có rất nhiều ngọn đèn được thắp sáng lung linh. Nàng cùng hẳn nằm dài trên vạt cỏ, cùng nhìn trời, nhìn sao và nhìn tất cả những cái gì nàng cho là lãng mạn. Có khoảng thời gian yên lặng đang qua, nàng nghe thấy tiếng hẳn thở, tiếng nàng thở, gấp gáp và khác lạ. Mùi hương cỏ thoảng nhẹ nhẹ, và hình như có cả mùi tóc, mùi da thịt hẳn. Không ai nói cả, và thời gian đang ngừng lại. Bất chợt hẳn ôm chặt lấy nàng, hôn như mưa như gió lên môi nàng, hơi thở, ánh mắt rất khác lạ, hẳn sắp làm cái việc mà nàng không thích. Nàng tránh né, nàng chưa chuẩn bị để đón nhận điều này. Cái nàng cần là một thứ khác, tình yêu của nàng không phải vậy, nhưng nàng không kiểm chế được

hắn. Hắn thô bạo thuyết phục, thô bạo xé toang áo ngoài của nàng. Kinh hãi và tổn thương, nàng vùng vẫy, sự vùng vẫy bất lực...

Đêm thành phố hoang liêu, và nhuộm một màu đen. Nàng vẫn nằm trên cỏ bên cạnh vẫn là hắn, nhưng đã khác. Nàng nhìn trời, nhìn sao, và suy nghĩ thật nhiều về cái vừa xảy ra... Vậy là nàng đã bước qua ranh giới cuối cùng của lòng chung thủy, để được cái gì? Trong nỗi đau đớn này, nàng khát khao được nằm bên anh, gói đầu lên tay anh, để mơ tiếp giấc mơ mà nàng đang bỏ dở.

Con sông Gốm ngày xưa

Linh giang

Người ta lấp sông. Con sông chỉ còn lại những mảnh vụn trong trí nhớ người làng Gốm. Bóng người đàn bà đổ xuống con đường dài ngoằn ngoèo dẫn vào làng. Loài hoa dại mọc ven đường xô tung trong gió lạnh. Loài hoa mang sắc tím sẫm.

Làng Gốm ngôi làng như bao ngôi làng Việt khác, cũng giếng nước, mái đình, lũy tre, con trâu, cánh đồng... Có khác chăng là người, người in lên trời khi mất đi, khắc xuống sông khi còn sống. Người trôi trong quanh quần đâu đó, hôm qua gặp, hôm nay gặp, ngày mai chưa chắc gặp.

Vân rùng mình vì lạnh, cái lạnh đầu mùa ủa về nhiều cảm xúc. Cây gạo già sần sùi đu mình thả lá xuống, nó nhận ra Vân, cũng mười tám năm rồi. Thời gian làm con người ta già đi, quên nhanh mọi thứ. Mà sao có gì đấy vẫn nhói lên tung tức nơi ngực. Mái tóc muối tiêu thả mặc gió vờn, ngọn gió có mùi khác ngày Vân bỏ làng mà đi. Nắng hiu hắt vẽ nhạt nhạt, triền đê xa xa khuất dần, bước chân trùng xuống.

“Vân ơi, mày bôi tro trát trấu vào mặt bố mẹ mày, có thai với ai không có lại có với cái thằng Thủy, nhà địa chủ, ác bá...” Ông Lâm quay đi đay nghiến, nhấn mạnh chữ “địa chủ, ác bá” qua kẽ răng. Khoảng rộng thời gian cuộn lấy ông hẳn học chưa buông tha. Sự cay nghiệt cuộc đời sao dài đến thế. Bà Lâm đưa đẩy sàng gạo dưới bếp, lặng lẽ khóc. Bà biết trong lời nói kia có cả sự ngậm trách cứ mình. Cả khoảng quá khứ ngày xưa hiện về rõ như in trong tâm trí. Con gái bà gánh thay tội lỗi bà ngày xưa. Ánh mắt ấy sẽ còn theo bà đi mãi trên chuyến đò cuộc đời này. Bến đò pháo đài hồng, khăn xếp, áo dài, mang nụ cười về làm dâu.

Vân hiểu. Cả cái làng Gốm này ai chả biết nhà Thủy ở cuối bãi bồi, nhà trống héch trống hoác, trộm vật từ làng khác qua cũng chẳng thèm ngó vào. Ông

nội Thuỷ là ông Tố, ác có tiếng cả vùng. Nghe đồn ông chìm chết không biết bao nhiêu người dưới con sông kia. Từng cái bao đựng người từ nhà ông đi ra, lẳng lẳng chìm xuống. Đồi cha ăn mặn đồi con khát nước, đến đồi cháu vẫn khát. Cái tiếng địa chủ đã bám được ba đồi nhà họ Bạch. Giống con bạch tuộc có nhiều vòi, chẳng hết vòi này đến vòi khác. Chẳng biết còn bám bao nhiêu đồi nữa?

Thuỷ sống ngoài luật lệ của làng. Nhờ vậy anh khác những người thanh niên cùng trang lứa. Bỏ hẹn hò lén lút với lí do họp đoàn thanh niên. Bỏ sự căm thù lằng nhách làng này với làng kia. Thuỷ hay nằm dài trên triền đê. Ngắm gì, ngắm ai ở phía xa kia, khoảng trời đổi màu từ xám sang xanh rồi lại xám. Mây đùn bành bạc đủ hình thù. Mái tóc dài buông xoã vai, ánh mắt sáng hoang dại luôn ánh lên khắc khoải. Người gầy xanh đét, lấm lũi như cái bóng trong vòng quay cuộc sống chậm chạp. Nhiều lần Vân ra sông gánh nước thấy Thuỷ đi theo nhìn lén mình.

Tiếng kèn saxophone gắt lên trong đêm thiếu trăng, chỉ những đêm thật tối tiếng kèn mới phô diễn đầy đủ âm sắc. Thứ âm sắc kì dị một thời, người ta sợ nó, ghê lạnh thứ nhạc cụ của Tây. Thuỷ thổi kèn uyển chuyển, quyền rũ một cách kì lạ, bóng người nghệ sĩ nhập vào sân khấu cát. Bay, bay bay, bay mãi. Đâu đó bên bờ sông có ánh đèn rọi sang hưởng ứng.

Ban đầu mọi người sợ hãi, cảm đoán cho là điềm gở, nhạc nhẽo gì mà cứ rúc lên như cú vọ. Dân quân vào yêu cầu Thuỷ không được thổi nữa. Thuỷ vẫn thổi, vẫn âm thầm tạc vào không gian cảm xúc của mình, cái cảm xúc cất lên từ nhiều thế hệ. Của tội lỗi ông anh, trốn chạy bố anh, bắt cần riêng anh, của cái kiếp nghèo khó “nhân dân” làng Góm. Món nợ truyền đời dạy anh biết sống đúng hơn kiếp người. Dần dà sự thành kiến khinh ghét cũng mất đi mà thay vào đó là sự cảm thông, yêu mến. Tiếng kèn như rọi vào từng khoảng tối của trái tim, vào cái mà con người muốn giấu.

Đường làng đã được đổ bê tông hết, đổ vào tận từng ngõ nhỏ. Dây điện chằng chịt. Dàn tràu cạnh nhà héo hắt nhìn Vân với cặp mắt khác. Liệu nó có

phải là cây trầu của ngày xưa. Cái cây trầu oan nghiệt mà bố mẹ vẫn ước ao trình ông bà trong ngày đưa dâu. Cái ngày đưa dâu ấy chưa đến, sẽ chẳng bao giờ đến. “Ngọn trầu vò võ nhìn nhau. Âu ơ cau bố ở đâu thì về”. Mẹ hay than thở bên giàn trầu này. Ngày xưa bà ngoại cũng than thế. Có chông bên cạnh mà sao ngày ấy mẹ vẫn nhìn xa xăm. Giọt lệ giấu vội khi có ai vô tình bắt gặp.

Căn nhà đổ mái bằng khác với ngày xưa. Còn đâu mái ngói, còn đâu bậc cửa cao ngày xưa tập đi Vân vẫn bước ra bước vào. Lao xao vài tiếng gió thổi nhẹ. Con mèo kêu như hen, như nghẹn, như gào lên bên tai. Ao phía trước nhà cũng bị lấp. Nước thông ra sông, sông lấp rồi thì ao cũng phải lấp thôi. Chiếc lá rơi nhanh xuống nền đất nham nhở. Có thể cách đây vài hôm nó còn trôi lững lờ trên mặt nước. Đầu làng loa thông báo sẽ lấp nước máy. Thế là quê sắp thành phố. Cái giếng làng có buồn?

Người đàn bà từ nhà Thủy đi ra. Chị ta quây đôi sàng đi khắp cánh đồng nhặt phân trâu, phân bò, cả phân lũ trẻ ỉa rông ngoài đồng. Nắng xuyên qua lớp da trời xanh nhạt đổ trực tiếp xuống lớp rạ vừa gặt. Đất đã được cày từng mảng, từng mảng như mặt người bị nẻ nứt nheo. Trong các hốc dứa dại loài châu chấu đã nằm chết. Lũ trẻ vẫn còn ngoài đồng, chúng cố tìm thêm vài con muồm muỗm xanh ngắt béo ngậy để nướng.

Con mắt cứ mê mãi nhìn phía xa sau rặng tre. Cái đầu trọc lóc, đôi môi tím tái, da nhợt nhạt, từng sợi gân xanh đét như trực chờ bong ra khỏi cơ thể. Cảm tưởng như nắng có thể xuyên qua cái thân hình trong suốt bé nhỏ. Cái đói vẫn còn hiện diện đâu đó, chỉ có vài bữa đầu lúc mới gặt xong lũ trẻ được ăn cơm trắng còn lại vẫn là cơm độn. Đi cả ngày mà chưa kiếm được chút phân nào. Nếu may mắn lấy được đầy sàng đôi cho mấy nhà trong làng cũng được bơ gạo hay vài củ khoai. Người ta gặt xong để trâu bò ăn rạ tươi trong nhà chừa chẵn. Mà thường thì khi trâu bò vừa xong là lũ trẻ đã hót cho vào bao.

Thằng Bía con ông Bịa từ Ba Lan về, cái quần rộng thùng thình như váy đụp của các bà vẫn đi chợ. Ngày xưa nó vẫn mặc quần vá, áo xẻ toạc như lưới

B41 vẫn dùng để làm hàng rào. Búa lượn một vòng quanh làng xong rẽ xuống bãi chơi với Thủy. Thăng này giàu nhanh thật. Mấy năm trước đây nhà nó cũng túng túng như nhà Thủy chứ có hơn gì. Lo ăn từng bữa, Thủy chia với nó từng con cá đặt rọ được dưới sông.

Bố nó chạy vạy mãi ông nào tít tận trên huyện nó mới được đi xuất khẩu lao động nước ngoài với công việc chính khi sang ấy rút thép nóng cho vào nước làm nguội. Nhưng sang cái là nó trốn. Trốn biệt, trốn đến ông Bịa phải than rằng mất đứt cả con trâu lẫn con nghé mà chẳng nên cơm cháo gì thì nó về. Về đúng với dáng người có tiền. Nhìn ai cũng khinh khỉnh, khinh khỉnh. Nghe đồn đợt này nó định xây cho bố mẹ nó cái nhà to nhất huyện. To hơn cả nhà ông chủ tịch, ông bí thư.

- Mẹ mày, định sống thế này cả đời hả con?

- Biết làm sao?

- Bảo ngay ông già mày...

Biết mình nói hớ, Bịa lặng nhìn ra khoảng sông trước mặt. Bằng giờ ấy bố Thủy chắc vẫn đang dưới hầm lò chẳng biết sống hay chết. Bố Thủy làm công nhân mỏ Hòn Gai tận Quảng Ninh, người mà bố quê thì còn ra cái giống gì nữa. Cả làng nói thế, những lần ông về thường vào đêm, như chẳng còn ai quen biết, lén lút như kẻ trộm. Người ta chỉ đoán được ông về vì hôm sau thế nào Thủy cũng mang bánh mì ra chia cho trẻ chăn trâu ngoài bãi. Thứ bánh mì đặc trưng của thợ mỏ cứng như đá, phải nhai mãi mới tan. Có lần Thủy đưa bánh cho Vân, Vân cho vào nồi hấp, hấp đến cạn nước mà khi cho vào mồm vẫn cảm thấy cứng. So với thứ cơm độn sắn, độn khoai hằng ngày thì đúng là khác một trời một vực. Những lần vô tình nhắc đến bố Thủy thường quay đi.

Vài đứa trẻ con đang nô đùa nhảy ùm ùm xuống nước. Mặt sông hắt lên ánh sáng cuối ngày loang loáng. Thăng Thủy tin trong giờ phút ấy nó đã thấy tương lai của nhiều đứa trẻ làng Gôm này. Bọt nước bắn tung tóe. Vài người đàn

bà tất tả cất bước về nhà khi đêm sắp đến. Số phận con người chợt hiện lên rõ hơn lúc nào hết. Gió cuốn tung kí ức đập cả vào tương lai quái gở.

Tiếng kèn saxophone đêm ấy lại rúc lên thốn thức. Nghe ngèn ngẹn như người khóc.

Vân đang hái rau chợt nhìn xuống bụng mình lo lắng. Phía bên kia hàng rào không còn tiếng bước chân gõ nhẹ từng đêm. Năm tháng rồi còn gì nữa. Chẳng lẽ cái con người ấy lại quên, lại phụ Vân. Hứa với nhau đủ điều, thề nguyện sống chết. Cái dây chuối khô đã được thay bằng vải dù lấy từ chiếc màn cũ quần chằng chịt quanh bụng. Bố mẹ mà biết thì chết. Người làng sẽ nhổ vào cái nhà có ba đời làm ông giáo gõ đầu trẻ. Nhà Vân sống để cho người làng trông vào noi theo. Người ta dạy con trai có cái trí ông giáo Thuần. Dạy con gái có cái nết na của cô Vân. Ra đường ai cũng nhìn Vân với con mắt ngưỡng mộ. Đi họp chi đoàn người ta nhường ghế đầu. Đi chợ người ta tính rẻ, dúm thêm con cá, củ khoai. Cả đời cụ cô ấy dạy bố mình, ông cô ấy dạy mình, đến bố cô ấy đang dạy con mình. Ai nữ bán đất, không cho được thì thôi.

“Mày học kèn không tao cho học?” Bố Thủy hỏi khi anh còn đang học lớp bảy. Ở quê mà theo học được từng ấy kẻ cũng đã là nhiều. Bạn cùng trang lứa đã bỏ học hết. Con gái lấy chồng, con trai lấy vợ. Cái chữ quần mãi trong làng không sao thoát ra được. Lũy tre có sức mạnh kì lạ. Con người ta đi qua, nhìn tưởng không sống. Mà sự thực thì ngay trong tư duy con người nó vẫn sống dữ dội. Sống như minh chứng cho sự lạc hậu, nghèo nàn.

“Nghĩ gì nữa. Vứt mẹ nó hết đi con ạ. Cũng thế cả thôi. Tao chặt hết tre rìa sông rồi. Nhưng cái đầu dân làng này tao không chặt hết được. Tao mà là ông mày...” Ngừng rít thuốc lào, ho sằng sặc, sằng sặc. Ánh mắt hần học. Quá khứ vừa lướt qua nhanh rồi bay đi mất. Cái quá khứ khôn nạn lấy của ông tất cả tình yêu, hạnh phúc trên đời này.

“Mày có học nữa cũng thế thôi, với cái lý lịch ông mày thì cả đời cũng chỉ ngắm đít trâu”. Lại rít, lại ho. “ Phải đi học lấy cái Tây. Nói sợ vạ miệng. Tao

cho mày học kèn để nói kiêu khác, chẳng ai bắt bẻ được”. Sảng sặc, sảng sặc, hẳn học. Bao điều trút lên Thủy. Thủy vẫn cúi gằm mặt im lặng. Đâm ra từ nãy đến giờ bố toàn độc thoại. Thị Mầu nếu có sống lại cũng chỉ nói đau được đến thế. Hai cặp mắt cùng ngóng ra ngoài sông. Giữa ngày thu mà oi, chẳng có lấy một gợn gió gọi là có. Hai tấm lưng trần mệt mỏi nằm song song với nhau trên chiếc sập gỗ. Mồ hôi quyện vào bóng loáng. Thứ tài sản duy nhất còn sót lại sau đợt đấu tố vì nặng người làng không vác đi được.

Người ta chôn bố cô trong nghĩa địa làng. Trong mắt mọi người ông vẫn còn có chút ơn với làng. “Con hư tại mẹ”. Người làng chôn mẹ cô ngoài bãi. Những nắm mộ lạnh cô quạnh nhìn nhau ngày này qua ngày khác. Nhìn đến khi nước chiều lên cuốn đi tấm thân tàn còn sót lại. Vân thấp hương cho cả hai con người đã sinh ra, nuôi dạy mình. Cách nhau có đoạn sông ngăn mà hai nghĩa địa có gì đấy xa nhau không lấp nổi. Một bên là dành cho người được công nhận tồn tại, một bên cho những xô dạt cuộc đời, cho sự lạc quỹ đạo của nhiều số phận.

Hỏi người làng họ bảo trước lúc đi bố, mẹ đã tha thứ. Nhưng cô biết chỉ có mẹ tha thứ cho đứa con gái của riêng mình. Ngày về làm dâu mẹ đã có thai cô được ba tháng. Ngày ấy có hai người theo đuổi mẹ. Con ông giáo làng, đẹp trai, hào hoa. Gia đình có vai vế ở làng. Và con địa chủ Tố ngang tàng, coi trời bằng vung, nhà nghèo xác xơ sau cải cách ruộng đất. Mọi người những tưởng cô Tấm chắc chắn sẽ yêu con ông giáo. Mà người đàn bà muôn đời luôn mạo hiểm, khám phá. Họ phá vỡ quy tắc, rồi lại bị chính quy tắc chìm xuống. Có tìm thấy nhau nữa cũng chỉ là mảnh ghép vênh.

“ Ông lấy vợ đi. Cái cô ở cùng cũng được”. “ Tôi yêu bà thôi. Sống để dạ, chết mang theo. Cô ấy như con đò rách. Đâu bến sửa lành lại đi”. “ Ông cứ nghĩ quẩn. Cái duyên hết thì thôi. Nhớ lúc ốm đau thì sao”. “ Con Vân...Mà lo gì, còn thằng Thủy. Nó như cái nợ đời gán vào, có đuổi cũng chẳng đi. Ngày xưa trôi vào tưởng chết.”

Ông bố ấy của anh, của em không hèn mà chỉ cô độc.

Nếu ở lại làng khi chết cô cũng sẽ được chôn cùng mẹ trong cái nghĩa địa toàn đàn bà, con gái ấy. Ngay khi yêu Thủy cô đã biết số phận an bài cho mình sự không may. Thế mà vẫn cuồng nhiệt, vẫn lặp lại người đàn ông hoang hoải mùi sương gió.

Gió mùa đến lắng lặng pha chút âm đạm. Người đàn bà ở chung đi ra sông từ tối chưa thấy về. Thủy thấp đuốc đi tìm. Gọi vang cả bên sông chỉ thấy gió quất lạnh buốt. Cổ họng đắng đắng. Tàn lửa thốc vào mặt rát như kiến cắn.

Hôm nay nước sông lên, ngập cả đám khoai nước sóng trong bùn quánh sát bờ. Vài dọ cá Thủy để dưới xa kia, sáng mai chắc phải trôi ra đến giữa sông. Thời tiết, nước nổi thế này chị ta đi đâu. Thủy gọi to thêm một lần nữa, vẫn là sự im lìm sắc cạnh thêm vài tiếng dế lẫn tiếng ếch nhái. Vài cái đầu từ bên kia sông nhô ra tò mò. Con đò ngang chao đi chao lại mất hút vào khoảng không xa xa.

Người trong làng đồ xô đi tìm người đàn bà nhà Thủy. Cuối cùng cũng thấy chị ta nổi lên, trương phềnh như cái bánh đa nhúng nước sóng đánh dạt vào bờ. Mặt nhợt nhạt nhìn không rõ hình. Tất cả chỉ đoán được qua sợi dây chuyền có hình Chúa trên cổ. Đến là khôn khổ. Chúa cũng không cứu được chị ta. Ngôi nhà vắng lại càng vắng. Cái đầu trọc lóc cứ lẩn quẩn trong đầu Thủy. Ngày chị ta dạt vào đây da đầu loang lổ thứ vôi tôi vôi chưa kịp ngấm. Ai cũng tưởng chết ngay. Mà cuối cùng người đàn bà ấy cứ sống thách thức với cái nề nếp của dân làng Gồm này.

“Thứ đàn bà cạo đầu trôi sông thì còn ra cái thể thống gì”

“Chắc là được chấm mút cả mới để trong nhà nuôi như thế”

“Con đi”

“Cái làng Gồm này đến loạn mất thôi”

“Nhà bố con Tố cũng chẳng ra cái gì. Đúng là ngu tầm ngu, mã tầm mã.”

“ Tổng cổ nó ra khỏi làng, cái làng này từ xưa đến nay đâu có ai như thế?”

“ Con gái làng này sẽ trông theo nó mà học theo”

Đám ma vắng hoe, chỉ có vài cậu thanh niên, mấy người già lẳng lặng đưa cái thi hài nặng trĩu ra cuối bãi. Đúng cái góc mà chị ta khi sống vẫn hay ngồi. Tấm ván đóng nhanh bằng cái sập lấy ngay trong nhà xẻ ra làm sáu miếng. Chị ta vẫn cứ hiên ngang phồng lên. Thử than củi thấm nước chẳng ăn thua. Cả đời chị phồng lên trước đời, nay chết vẫn còn cô tỏ ra cứng rắn.

Người già nhìn đám thanh niên, đám thanh niên nhìn lại người già. Cả hai đều lắc đầu ngán ngẩm bước nặng nhọc ra về. Bầu trời chiều phủ một màu tím ngắt trên sông. Thủy không báo tin cho bố, có báo bố cũng không về kịp. Sự đến và đi giữa cái làng Góm này của người đàn bà nhanh, cô độc. Tấm ván cũ vẫn hơn manh chiếu rách. Coi như có chút an ủi gì đó cho người chưa bao giờ là người làng.

Thủy về sau cùng khi đã thổi một bản saxophone tiễn đưa eo ắt. Cả đám ma không một giọt nước mắt. Không một tiếng kèn. Không một người thân.

Mặt trời dần khuất hẳn, nắng trong ngày hừng lên phút cuối. Người làm đồng lữ lượt kéo về. Nhà từ ngày bố mẹ Vân mất không ai chăm sóc. Sau có người cháu con dì ở Lâm Đồng về chưa mua được nhà trông nom.

“ Sao chị ngồi đây? Chị về lâu chưa? Mệt không chị?...” Hàng loạt câu hỏi đặt ra Vân thật không biết trả lời câu nào trước. Thà nó cứ trách Vân đi còn dễ chịu. Đẳng này lại...

Cánh cổng gỗ được thay bằng sắt sơn xanh. Tiếng cọt kẹt không còn như ngày đi. Con em biết ý đi vào bếp, còn thằng em ngồi lại với Vân ngoài hiên. “ Chị đừng nghĩ ngợi gì nữa, cái số cái kiếp mà chị. Hai bác lúc đi còn gọi chị...” Mẹ Vân đi sau bố Vân một tháng, khi đã lo xong hậu sự cho chồng. Sống làm dâu nhà chồng, chết làm ma nhà chồng, bà chịu phần thiệt về mình cả. “ Em xin mãi mà làng nhất quyết không cho bác gái vào nghĩa địa làng. Lệ làng mà chị.”

“Ừ, chị biết rồi. Chú đi vào tắm rửa đi.” Còn lại mình Vân với mảnh sân rộng. Chẳng muốn hỏi gì, thằng em cũng tưởng chị mệt nên thôi.

Cuộc chạy trốn diễn ra lặng lẽ. Tuyệt nhiên không vấp phải sự ngăn cản nào. Cổng được mở sẵn, bầu trời tối đen lất phất mưa bay. Rón rén Vân đi ra, khép cổng, vùng chạy. Trong màn người đàn bà thứ hai ở cái nhà có ba đời gỗ đầu trẻ đang khóc. Giọt nước mắt lăn âm thầm ngấm xuống gối. Bà lo cho con, lo cho ba người đàn ông. Một chồng bà, một người yêu bà, một người yêu con gái bà. Cái giống đa đoan đời nào cũng nhiều cả.

Con đường làng dần bị bỏ lại sau những bước chân. Trong giờ phút ấy Vân chỉ nghĩ đến anh. Người đàn ông gió sương. Tiếng saxophone nghe đâu đó gần mà xa lắm. Hôm qua, anh đã đi Quảng Ninh lập nghiệp. Cái nghèo cái hèn kéo anh xuống tận cùng buộc anh phải vùng lên. Nhưng Vân không bao giờ có thể chờ được ngày anh quay về. Cái bụng mới lùm lùm mà đã có nhiều ánh mắt nghi ngờ. Như họ đợi cả hai mẹ con ra đời rồi ăn thịt một thể vậy.

“Em đi cùng anh không? Sống ở làng sao được nữa?”. “Chúng ta sẽ sống bằng cái gì?”. “Bằng tình yêu, bằng đôi tay, bằng sự phá bỏ sau lũy tre kia”. “Em sợ, còn sinh nở nữa, ở đây còn có mẹ”. “Ừ... vậy hãy đợi anh về”. Vân chần chừ, đắn đo. Đây là sai lầm lớn nhất của cô trong cuộc đời này. Để người đàn ông mình yêu thương nhất ra đi, để lặp lại cái ngày xưa của mẹ, hay người đàn bà lạ nhà Thủy. Bến đò đã ở ngay trước mặt.

“Chị vào ăn cơm.” Tiếng con em gọi kéo Vân trở lại thực tại. “Lâu rồi có nghe tin gì về anh Thủy không em?”. “Anh ấy chết sau ngày chị đi chừng nửa năm. Sập lò chị ạ, chết nhiều lắm. Xe đưa bố con anh ấy về đúng dịp tết. Có mỗi nhà em và anh Bía đi đưa. Chị nhớ anh Bía không? Con ông Bía ấy, nhà giàu lắm.” “Anh ấy chôn ở đâu em?”. “Nghĩa địa ngoài bãi chị ạ. Anh Bía chỉ tay vào nghĩa địa làng bảo tao có thể mua lại cả đám người chết kia. Nhưng tao biết mày không thích. Cái quy tắc làng này không bao giờ trói buộc được mày.” Ừ,

anh đến và đi trong cuộc đời này như thế cũng tốt. Để tiếng saxophone lại vang lên hoàn chỉnh nhất, chia sẻ nỗi truân chuyên kiếp trần.

Ngày ấy Vân cũng đang ở Quảng Ninh tìm anh. Vượt cạn một mình, sức khoẻ yếu, trong túi không có lấy một đồng. May mà có chị em công nhân cu rùa mang. Toàn dân tứ xứ ùm bọc, yêu thương, bảo vệ nhau. Vân cũng đi hỏi về vụ sập lò nhưng họ nói không có ai tên Thủy. Có thể lúc ấy anh chưa được nhận vào chính thức. Hỏi có ai quê Hải Hưng không?. Họ bảo có, nhưng Vân không sao dò hỏi được nguyên quán mấy người ấy. Ôm nỗi day dứt, ôm cả hy vọng cô đi tìm, hết mỏ này sang mỏ khác. Tìm mãi, tìm mãi vẫn bật vô âm tín.

“ Em có ghen với chị ta không?”. “ Không. Mà chị ấy tên gì”. “ Chị ta không có tên. Người con gái Việt lấy chồng mang tên chồng. Chết cũng mang họ chồng. Người đàn bà ấy mang họ sông”. “ Em lạnh quá. Anh ngồi sát em đi...”

Tay tìm tay, môi tìm môi, khát khao lần tìm khát khao. Bầu trời ánh lên man dại, trăng cắt nhiều tán lá. “ Con chúng ta sẽ tên là Mây được không anh”. “ Mây cũng là Vân”.

Sáng tinh mơ hôm sau có đoàn xe từ trên tỉnh về. Có cả cha đạo, họ đón xác người đàn bà nhà Thủy về lại với Chúa. Gia đình chị ta chuyển vào Nam từ năm chị bị thả trôi. Họ cảm ơn làng xã, quyền tiền xây dựng lại nghĩa trang.

Lũy tre không còn. Con sông không còn. Người không trẻ mãi. Nhưng Vân sẽ kể với Mây của mình về tiếng kèn xa... và loài hoa dại mang sắc tím xốp tung trong gió

Lác đác vài người đi bộ trên con đường lồi hai bờ sông.

